

ORGANIZMNING BIOLOGIK SUYUQLIKLARI (QON VA QONGA BOG'LIQ KASALLIKLAR).

ALFRAGANUS UNIVERSITETI tibbiyot fakulteti

davolash ishi yo'nalishi 222 guruh talabasi

Abdinabiyev Shahzod Aytbay o'g'li

+998932719201

Ilmiy Rahbar ALFRAGANUS

UNIVERSITETI o'qituvchisi

Ibragimxodjayev B.U

Annotatsiya: Organizmning biologik suyuqliklari hayot faoliyati uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular organizmning ichki muhitini tashkil etadi va turli fiziologik jarayonlarda ishtirok etadi. Biologik suyuqliklar organizmning hujayralari va to'qimalari o'rtasida moddalar almashinuvi, himoya funksiyalari, haroratni tartibga solish va boshqa ko'plab vazifalarni bajaradi. Ularning asosiy turlari qondan tashqari, limfa, siydik, oshqozon-ichak suyuqliklari, suyak suyuqligi va boshqalarni o'z ichiga oladi. Ammo eng ko'p o'rganilgan va ahamiyatga ega bo'lgan biologik suyuqliklardan biri qon hisoblanadi.

Kalit so'zlar: immunitet, organlar, organizm, gomeostaz, qizil qon hujayralari, oq qon hujayralari, trombotsitlar, ichki muhit.

Qon organizmda moddalar tashish, immunitetni ta'minlash va gomeostazni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Qonning tarkibiy qismlari qizil qon hujayralari, oq qon hujayralari, trombotsitlar va plazmadir. Qizil qon hujayralari kislorod tashish vazifasini bajaradi, oq qon hujayralari esa organizmni infeksiyalardan himoya qiladi. Trombotsitlar qon ivishini ta'minlab, jarohatlarda qon ketishni to'xtatadi. Plazma esa qonni suyuq holatda saqlab, moddalar almashinuvi uchun vosita vazifasini bajaradi.[1]

Qon bilan bog'liq kasalliklar inson salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi va ularning ko'pligi sababli tibbiyot sohasida alohida o'rinni egallaydi. Qon kasalliklari turli sabablarga ko'ra yuzaga keladi, jumladan genetik omillar, yuqumli kasalliklar, toksik ta'sirlar, oziqlanish buzilishlari va boshqalar. Qon kasalliklarining asosiy turlari qonda gematologik buzilishlar, qon ivishining buzilishi, anemiya, leykemiya va boshqa qon saratoni turlari, shuningdek, yuqumli va surunkali qon kasalliklarini o'z ichiga oladi. Anemiya qon kasalliklari orasida eng keng tarqalgan bo'lib, u qizil qon hujayralarining yoki gemoglobinning yetishmasligi bilan tavsiflanadi. Bu holat organizmning to'qimalariga yetarlicha kislorod yetkazilmasligiga olib keladi va charchoq, bosh aylanishi, nafas qisishi kabi belgilar bilan namoyon bo'ladi.

Anemiyaning ko'plab turlari mavjud bo'lib, ularning har biri o'ziga xos sabab va davolash usullariga ega.[2]

Leukemiya esa oq qon hujayralarining o'sganligi va nazoratdan chiqishi bilan bog'liq bo'lgan xavfli qon saratoni hisoblanadi. Bu kasallikda organizmning immun tizimi zaiflashadi, infeksiyalar ko'payadi va qon ivishi buziladi. Leukemiyaning turli turlari mavjud bo'lib, ularning har biri klinik ko'rinishlari va davolash strategiyalarida farq qiladi. Qon ivishining buzilishi ham jiddiy muammo bo'lib, u qon ketishni to'xtata olmaslik yoki ortiqcha qon ivishi shaklida namoyon bo'lishi mumkin. Bu holatlar jarohatlar paytida hayot uchun xavf tug'diradi. Qon ivishining buzilishi ko'pincha genetik omillar, masalan, gemofiliya kabi kasalliklar bilan bog'liq bo'ladi.[3]

Yuqoridagi qon kasalliklaridan tashqari, yuqumli kasalliklar ham qon tizimiga ta'sir ko'rsatadi. Masalan, malyariya parazitining qizil qon hujayralariga hujumi, OIV (inson immunitet tanqisligi virusi) oq qon hujayralarini yo'q qilishi organizmning himoya tizimini zaiflashtiradi. Shuningdek, surunkali qon kasalliklari, masalan, talassemiya, qonda gemoglobin sintezining buzilishi bilan tavsiflanadi.[4]

Biologik suyuqliklar orasida limfa ham muhim o'rin tutadi. Limfa organizmning immun tizimiga xizmat qiladi, hujayralarni himoya qiladi va ortiqcha suyuqlikni to'playdi. Limfa tizimidagi buzilishlar limfadenit, limfangit kabi kasalliklarni keltirib chiqaradi. Bu kasalliklar odatda infeksiyalar natijasida yuzaga keladi va ularni davolashda antibiotiklar va boshqa tibbiy chora-tadbirlar qo'llaniladi. Siydik ham organizmning biologik suyuqliklaridan biri bo'lib, u organizmdan ortiqcha suyuqlik va zararli moddalarni chiqarib tashlashda muhim rol o'ynaydi. Siydik tizimining kasalliklari, masalan, buyrak yetishmovchiligi, siydik yo'llari infeksiyalari va boshqalar, organizmning gomeostazini buzadi va jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.[5]

Biologik suyuqliklar va ularning kasalliklari bilan bog'liq muammolarni oldini olish uchun sog'lom turmush tarzi, to'g'ri ovqatlanish, muntazam jismoniy faollik va vaqtida tibbiy ko'rikdan o'tish muhimdir. Shuningdek, qon va boshqa biologik suyuqliklar holatini muntazam tekshirish orqali kasalliklarni dastlabki bosqichda aniqlash va davolash imkoniyati oshadi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, organizmning biologik suyuqliklari uning hayotiy faoliyati uchun zarur bo'lgan muhim komponentlardir. Ayniqsa, qon va qonga bog'liq kasalliklar inson salomatligiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ularning oldini olish va davolash uchun zamonaviy tibbiyotning ilg'or usullaridan foydalanish, shuningdek, profilaktik choralarni ko'rish muhim ahamiyatga ega. Biologik suyuqliklar bilan bog'liq kasalliklarni chuqur o'rganish va ularga qarshi samarali kurashish inson umrini uzaytirish va sifatini yaxshilashda katta rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdiyev K.M. “Qon komponentlari”. Samarqand Davlat Tibbiyot Instituti Nashriyoti, 2019.
2. Islomov A., Tursunov B. “Qon kasalliklari: diagnostika va davolash usullari”. Toshkent, Tibbiyot Nashriyoti, 2020.
3. Axmedova G. “Biologik suyuqliklar va ularning fiziologik ahamiyati”. O‘zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti, 2018.
4. Raximov S., Nurmatov D. “Qon ivishining buzilishlari va ularni davolash”. Toshkent, Tibbiyot Nashriyoti, 2021.
5. Karimova M. “Anemiya va uning turlari”. Toshkent, O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni Saqlash Vazirligi Nashriyoti, 2017.
6. Qodirov J., Yusupova N. “Leukemiya: diagnostika va terapiya”. Samarqand, Samarqand Davlat Tibbiyot Instituti Nashriyoti, 2022.
7. Tursunova L., Saidova F. “Limfa tizimi kasalliklari”. Toshkent, Tibbiyot Nashriyoti, 2019.